

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΣΤΡΑΠΑΤΣΑΚΗ
MARIANNE STRAPATSAKIS

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΣΤΡΑΠΑΤΣΑΚΗ

Βρισκόμενος αντιμέτωπος με μία τέχνη του μεγέθους της Βυζαντινής, και από την άλλη με ένα εγχείρημα εικαστικής δημιουργίας επικεντρωμένης στη βυζαντινή τέχνη, όπως τα βίντεο της Μαριάννας Στραπατσάκη, το ερώτημα, που μου τέθηκε αυτόματα, ήταν το εξής: Ποιά είναι τα στοιχεία της βυζαντινής τέχνης που χρησιμοποιούνται αυτούσια και αποβλέπουν στην κατανόησή της, και στη συνέχεια ποιά είναι τα στοιχεία εκείνα που και δεν απορρέουν από τη φύση της βυζαντινής τέχνης, γίνονται όμως δομικά χαρακτηριστικά της νέας δημιουργίας.

Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα πιστεύω τελικά ότι παρέχει μερικά κλειδιά στην προσέγγιση του συγκεκριμένου βίντεο - έργου. Άλλωστε, αυτός είναι κατά την γνώμη μου, και ο πρώτος ρόλος ενός κειμένου πάνω σε ένα έργο τέχνης: τα υπόλοιπα ας τα επωμιστεί ο θεατής.

Ξεκινώντας λοιπόν από το πρώτο ερώτημα διαπιστώνουμε ότι τα στοιχεία της βυζαντινής τέχνης που τονίζονται είναι τα εξής: ξεκάθαρο γραμμικό περίγραμμα στις μορφές και γεωμετρική σχηματοποίηση· καθαρά χρώματα σε χρυσό φόντο· έλλειψη τρίτης διάστασης και αναγεννησιακής προοπτικής προς όφελος της αντεστραμμένης προοπτικής.

Αν αυτά είναι και τα δομικά στοιχεία της βυζαντινής τέχνης που χρησιμοποιούνται στα βίντεο, και εν μέρει στα έργα, της Μαριάννας Στραπατσάκη, τα δομικά στοιχεία του έργου της (και φτάνουμε έτσι στο δεύτερο ερώτημα) είναι τα εξής: Τριμερής διαχωρισμός του έργου με πορεία από το ειδικό στο γενικό· φως ως κυρίαρχο εικαστικό στοιχείο μέσω της συνεχούς επανάληψης. Ο τριμερής διαχωρισμός, έκδηλος χριστιανικός συμβολισμός, ταυτίζεται σχεδόν με την ίδια την χριστιανική θρησκεία. Αυτός όμως ο διαχωρισμός ενοποιείται σε μια πορεία από το ειδικό στο γενικό.

Έτσι, τρεις ενότητες συνθέτουν το βίντεο: η πρώτη απαρτίζεται από λεπτομέρειες ζωγραφικών κυρίως έργων, εικόνων, τοιχογραφιών, ψηφιδωτών, η δεύτερη περιλαμβάνει γενικότερες όψεις των ιδίων βυζαντινών έργων, και η τρίτη αρχιτεκτονήματα, όπου δεσπόζει το εσωτερικό ναού, με το οποίο αρχίζει και τελειώνει η βιντεοταινία.

Υπάρχει δηλαδή μια συνεχής πορεία από το μέρος στο όλον, από τη λεπτομέρεια στο ευρύτερο έργο, και στη συνέχεια στον χώρο της εκκλησίας, που περιλαμβάνει νοερά όλα όσα έχουμε δει μέχρι στιγμής. Μπορεί βέβαια αυτή η υπαγωγή να μη δηλώνεται άμεσα, υποδηλώνεται όμως τόσο από τον διάκοσμο του ναού όσο και από το γεγονός ότι όλες οι προηγούμενες εικόνες που πέρασαν από τα μάτια μας είναι στοιχεία της μεγάλης χριστιανικής οικουμένης, σύμβολο της οποίας είναι ο χώρος του ναού, μιας οικουμένης ιεραρχημένης, έχοντας στην κορυφή της πυραμίδας τον Παντοκράτορα, αιτία ύπαρξης των πάντων.

Γι' αυτό και ο κατακόρυφος άξονας πάνω στον οποίο κινείται η μηχανή λήψης, ο άξονας δηλαδή που ξεκινάει από το δάπεδο της εκκλησίας και καταλήγει στην κορυφή του τρούλου, είναι ο πιο έντονα σημασιολογικά φορτισμένος. Υλοποιεί την πορεία από τη γη στον ουρανό, από την ύλη στο πνεύμα, από το σκοτάδι στο φως. Υλοποιείται μάλιστα εύστοχα με την ανάκλαση της φωτεινής δέσμης στο δάπεδο της εκκλησίας και την κίνηση της μηχανής λήψης κατά μήκος της ανακυκλωμένης δέσμης.

Στο τέλος και των δύο αυτών, ταυτοσήμων σημασιολογικά, αξόνων υπάρχει το φως. Φως, το οποίο και εικαστικά διαλύει τις μέχρι τώρα μορφές, μετατρέποντάς τις και αυτές σε φως. Είναι το φως της θείας παρουσίας, αρχή και τέλος των πάντων, γεγονός που καθιστά, όλη την οικουμένη ομοούσια.

“Γιατί, όπως η άγνοια διαιρεί όσους πλανιούνται, έτσι και η παρουσία του νοητού φωτός συνάγει και ενώνει όσα φωτίζονται και τελειοποιεί κι ακόμα ξαναφέρει τα όντα στο όντως ον, γυρίζοντάς τα από τα πολλά δοξάσματα και τις λογής όψεις ή, για να το πω κυριολεκτικότερα, συγκεντρώνοντας τις λογής φαντασίες σε μία αληθινή και καθαρή και μονοειδή γνώση και γεμίζοντάς τις από ένα και ενοποιητικό φως”. (Από το “Περί θείων ονομάτων”, του Διονυσίου Αρεοπαγίτη).

Εδώ τελειώνει η περιπλάνηση μέσα στις δύο μορφές τέχνης. Δεν ξέρω αν κατάφερα να δώσω μερικά κλειδιά στην προσέγγισή τους. Ίσως να μην πρόκειται για κλειδιά ακριβώς, αλλά για απλές ενδείξεις, για τις κλειδαριές που υποδηλώνουν κάπου την ύπαρξη κλειδιών. Ίσως τελικά το κλειδί να βρίσκεται στην προσωπική θέαση ενός έργου και ο ρόλος της κλειδαριάς απλά να παραπέμπει στο είδος των κλειδιών στο οποίο πρέπει να στραφεί κανείς.

Ανδρέας Ιωαννίδης

Ιστορικός Τέχνης

Ιούνιος 1994

**MARIANNE
STRAPATSAKIS**

Face to face with art as great as Byzantine on one hand and with an attempt at visual creation focusing on Byzantine art, as the videos by Marianne Strapatsakis on the other hand, one question was posed to me automatically: Which elements of Byzantine art are used self-same and aim at its comprehension, and then, which are those elements that do not derive from the nature of Byzantine art, but yet become structural characteristics of the new creation?

I believe that the answer to this question provides some keys to the approach of this particular video-work. Besides, this is, in my opinion, the main role of a text on a work of art; let the rest be the responsibility of the viewer.

Beginning, therefore, with the first question, we discover that the elements of Byzantine art emphasized, are the following: clear, linear outline to the shapes and geometric schematization; bold colours on a gold background; lack of third dimension and Renaissance perspective to the advantage of the reversed perspective.

If the above are the structural elements of Byzantine art used in the videos, and partly in the works, by Marianne Strapatsakis, the structural elements of her work (and thus we come to the second question) are the following: trilateral division of the work progressing from the specific to the general ; light as the predominant visual art element through continuous repetition. The trilateral division, an explicit Christian symbolism, is almost identical to Christianity itself. However, this very division is intergrated into one course from the specific to the general.

Thus, the video is composed of three parts : the first consists of details from mainly paintings, icons, frescoes, mosaics; the second includes more general aspects of the same Byzantine works; and the third comprises architectural works, where the interior of a church dominates, and with which the video begins and ends.

There is, that is to say, a continuous course from the part to the whole, from the detail to the work, in its wider sense and then to the church space which represents all we have visualized up to now. This classification may not of course be directly stated, but it is indicated as much by the decor of the church as by the fact that all the previous images that have passed before our eyes are elements of the great Christian world, the symbol of which is the space of the church, a graded world which has at the top of the pyramid the Pantocrator, the creator of all. That is why the vertical axis on which the camera moves, that is to say, the axis that begins from the church floor and goes up to the top of the dome, is the most intensely meaningful. It materializes the course from earth to heaven, from substance to spirit, from

dark to light. It is masterfully materialized with the reflection of the beam of light on the church floor and the movement of the camera along the recycled beam.

At the end of these two semantically identical axes, we find the light. Light, which visually dissolves the existing shapes, changing them too into light. It is the light of the Divine Presence, the beginning and the end of everything, a certainty that establishes the universe homoousian.

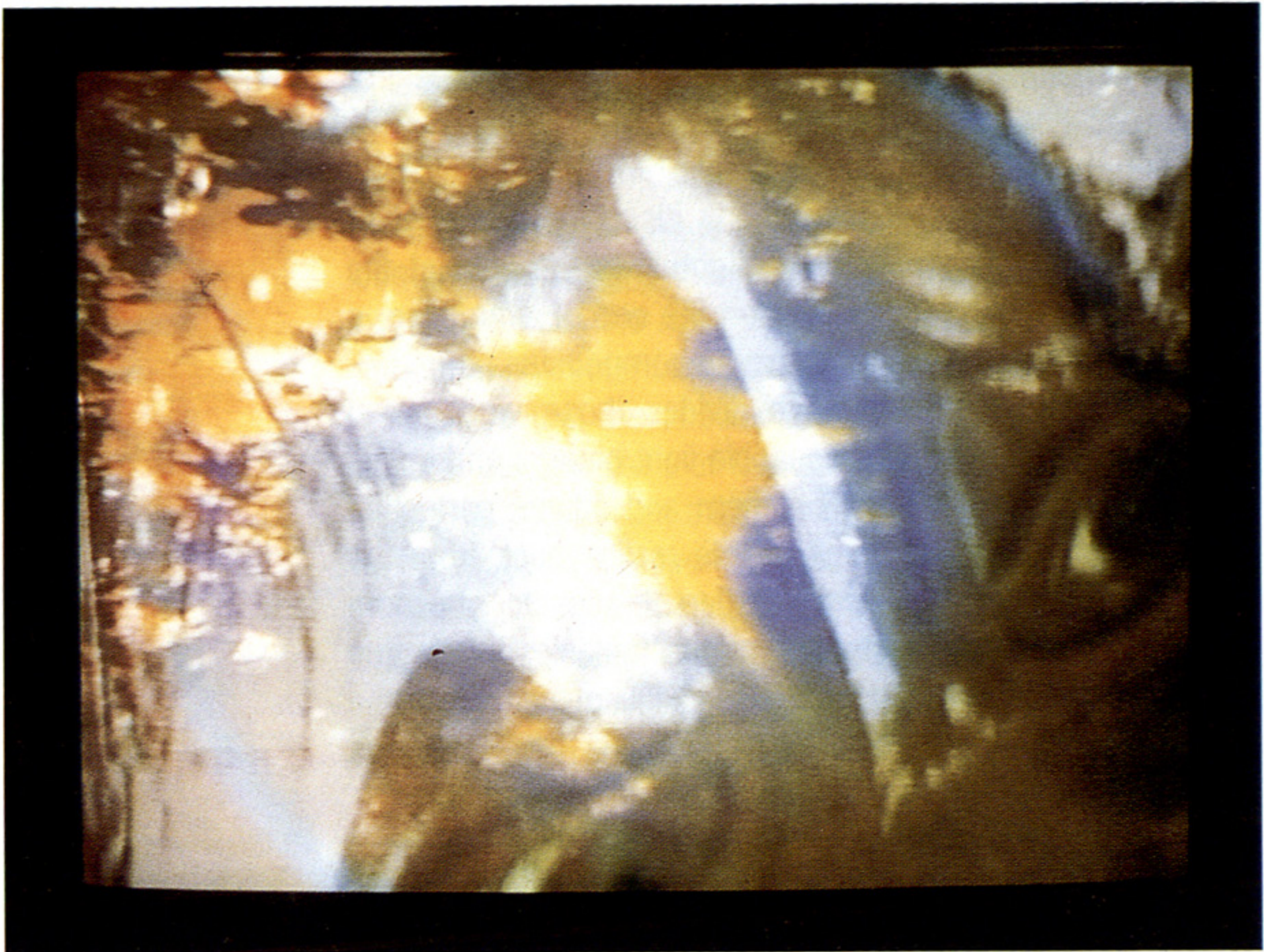
“Because, just as ignorance divides those who are in error, so the presence of perceptible light gathers and unites that which have light shed on them and attains perfection and even brings beings back to true reality, back from too many glorifications and many different aspects or, more literally speaking, gathering the various fantasies into a true and clear knowledge of one kind and filling them with one unifying light”. (From “On divine names”, by Dionyssios Areopayitis).

Here ends this ramble through the two aspects of art. I don't know if I have managed to provide some keys as to their approach. Maybe it's not about keys exactly, but simple signs, about locks that indicate that somewhere keys exist. Perhaps in the end the key can be found in the personal view of a work and the role of the lock is simply to refer to the type of key one should use.

Andreas Ioannides

Art Historian

June 1994

Βυζάντιο, 1994
Video

Vyzantio, 1994
Video

Βυζάντιο, 1994
Video

Vyzantio, 1994
Video

Βυζάντιο, 1994
Ανοξείδωτη λαμαρίνα,
λαδοπαστέλ, σινική
50 x 50 εκ.

Vyzantio, 1994
Stainles sheet metal,
oilpastel, ink
50x50 cm

Βυζάντιο, 1994
Βίντεο-Εγκατάσταση

Vyzantio, 1994
Video-Installation